

TELEGRAFUL ROMÂNULUI

Nr. 3. ANULU XIV.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi si Duminica. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 9/21 Ianuaru 1866.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 6 / 1866.

Onorabila Redactiune !

Comitetulu Asoc. tranne române, amesuratu decisiunei sale adusa in siedinti'a s'a din 2 Ianuaru a. c. § 6 are onore a tramete on. Redactiuni in semnu de onore câte unu esemplariu din actele adunârilor gen. a Assoc. incependu dela urdirea Assoc. pâna la adunarea gen. a acelei'a din 1864, folosindu-se totu deodata de ast'a ocaziune, spre a-si esprime recunoscinti'a s'a pentru pretiutulu diurnalu tramésu de mai multi ani in favorea bibliotecei. Assoc. tranne române.

Comitetulu Asoc. si va implini numai o placuta' detoria impartasindu si pre viitoriu on. Redactiuni câte unu esemplariu din actele acestei Assoc. ce voru vedé lumin'a.—

Din siedinti'a Comitetului Asoc. tranne româna tinuta la Sabiu in 2 Ianuaru 1866.

Petru Maniu
Presiedinte Int.

Ioann V. Rusu
Secret. II.

Noi publicându acést'a ne implinim numai o detorintia, prin carea dâmu espressione recunoscintiei nôstre pentru atentiunea ce ni se face din partea on. Comitetu alu Asociatiunei. Se intielege de sine, ca nu vomu întârdia si de aci inainte a coresponde obligamentului nostru fatia cu maretiulu Institutu nationalu.

Sabiu 8 Ianuaru.

(C.) In nrulu trecutulu amu impartasitu si noi rescriptele regesci; unulu care proroga diet'a transilvana, altulu prin care se conchiama deputatii ardeleni la diet'a de incoronare in Pest'a si in fine spre completarea acestoru acte amu publicatu articulu II de lege din 1848, dupa care au sa se faca alegerile ce ne stau inainte usiloru.

Ori câtu de respicatu vorbesce rescriptulu publicatu in cea din urma siedintia dietala dela Clusiu, tienut'a dietei din Pest'a, carea au scapatu câte-va cuvinte cu ocaziunea verificârilor, precum si unele voci diuaristice, au natur'a de a incurcá ideile multor'a despre venitoriulu tieri. Vedemu, ca unele foi publice— si in momentele de fatia trebuie sa luâmu notiia de totu ce se scrie in privinti'a cestiuniloru atingátore de sôrtea acestei tieri— sa temu séu sa bucura de o factica recunoscere a uniunei prin intrarea deputatoru ardeleni in diet'a Pestei si inca in urm'a alegeriloru dupa legile din 1848.

Din acestea dara fôrte firesce se nasce pentru noi Români ardeleni intrebarea, ca ce acum ?

Respunsulu la acést'a intrebare pentru noi e de astadata usioru. Usioru pentru aceea, pentruca ni l'au datu inca conferintiele nationale din anulu espiratu, de pe tempulu dietei din Clusiu, in cari s'a statoritu principiulu activitâtiei.

Cându ne dâmu noi dara respunsulu conferintieloru nationale din Clusiu, este evidentu, ca cu tôte ca nu au fostu dorinti'a Româniloru de a merge la Pest'a, inainte de total'a si definitiv'a deslegare a cestiunei tieri nôstre, suntemu gat'a a mai dá si unu altu esemplu de loialitate câtra p. n. voce maiestatica, si unu altu esemplu de dorinti'a nôstra cea mare, de a vedé odata descurcate întrebârilu de dreptulu publicu ce suntu la ordinea dilei.

Cându ne dâmu noi in tipulu acést'a parerea in privinti'a celoru de urmatu acum, sa nu créda cine-va, ca asteptâmu, ca din diet'a din Pest'a sa emaneze tóta bunatatea pentru noi. Nu, pentruca bunatatea cea mai mare pentru natiunea nôstra: egal'a indreptâtiresi receperea intre natiunile regnicolare si bisericole recepte si in fine egal'a indreptâtire a limbei nationale, acelea sa nu ne uitâmu, ca le avemu dejá. Sa nu ne uitâmu ca acelea suntu legi santiunate de Maiestatea Sea. Sa nu ne uitâmu ca acelea suntu garantate chiaru si prin rescriptulu câtra diet'a din Clusiu.

Representantii nostri nationali câti ii vomu avea acolo voru avea numai si numai, cá aceste clenodie scumpe, déca cum-va aru fi contestate séu atacate chiaru de cine-va sa le apere, asiá dupa

cum le au aperatu si sustinutu acei ce au luat parte la diet'a din Clusiu.

Nu scapâmu noi din vedere nici impregiurarea aceea, ca in Pest'a se pôte intemplá, cá in fati'a unei majoritati insemnate numai cu anevoa séu nici de cum sa putemu eluptá cele ce dorim noi pentru natiunea nôstra. Insa fiindu acolo representati ni se da ocaziune a ni se audí in lumea civilisata pâsurile nôstre, ceace, remanendu a-fara pe uliti, nu s'aru intemplá si lumea cea civilisata, scimu de siguru, ca nu numera voturile dupa capete, ci dupa cum amu mai disu, dupa ponderositatea loru. Si cunoscendu noi acum spiritulu care domnesce in sferile lumei civilisate, déca nu de alt'a dar de o invingere morala suntemu siguri.

De aceea dara, cu tôte ca nici legea cea dupa care au sa se faca alegerile nu e cu multu mai favorítore pentru noi, totusi vomu avé a ne intr'uni tôte puterile spre a estí cu câti deputati numai vomu puté estí.

Totulu la ce trebuie sa fimu acum cu cea mai mare atentiune e, cá bine sa ne tragemu sém'a cui incredemu aperarea nationalitâtiei nôstre. Credemu in sa, ca probele au fostu destule, cari sa lamurésca aurulu si asiá nici in privinti'a acést'a nu vomu avé multu de a ne cugetá.

Cu acestea cugetâmu a ne fi implinitu de astadata detori'a nôstra. Viediundu in sa ca se radica unele voci si discutéza, ca cine sa fia ales in diete, ne vedemu constrinsi a nu trece impregiurarea acést'a cu vederea si a reveni in unulu din nrii venitori si asup'r'a ei.

Eveneminte politice.

Sabiu 8 Ianuaru.

Abiá s'au imprasciatu in tôte partile rescriptulu de inchiderea dietei din Clusiu si celu de conchiama la Pest'a si eaca ca ne vine a mâna si emisulu guvernialu in urm'a cârui jurisdicitiunile suntu provocate a grabi câtu se pôte cu efeptuirea alegeriloru pentru diet'a din Pest'a.

„Hon“ publica o dechiaratiune subscrisa de 24 de membri din stâng'a dietei din Pest'a, care arata, ca referata lui „P. N.“ despre siedinti'a dietala din 13 Ianuaru (din care amu estrasu si noi unele date; a se vedé de nou la rubric'a: Dela diet'a Ungariei R.) aru fi falsificata, pentruca Ghiczy aru fi vorbitu in urm'a lamurirei fâcute din partea lui Bartal vicepres. de locutiinti'a Ungariei.— Verificârilu decurgu inca.

Dela diet'a Croatiei se spune, ca in cele mai de aprópe siedintie va sa vina o propunere, in urm'a cârei cetatea Fiume si impregiurulu ei sa se considere ca o parte intregítore a regatului triunitu si ca diet'a pe cetatea acést'a cu cerculu tinatoriu de dens'a nici intru unu modu nu o pôte lasá sa se intruzeze la Ungari'a.

Cererea dietei croate, cá sa fia si regimentulu Petrovaradinului representatu acolo, dupa cum se vede din unu emisu alu cancelariei de curte croate, celu putnu pontru diet'a de fatia au remasu fâra de rezultatulu acceptatu.

Metropolitulu serb. Masirevici au ajunsu in 16 Ianuaru in Agri'a si au fostu primitu cu entusiasmu mare.

Din politic'a din afara aflâmu dupa „Patrie“, ca o naia franceza au datu in secu lângá Bagdadu in Matoros. Capitanulu acelei raportéza ca pe cându se aflá nai'a in lupta cu pericolulu, soldatii americani au impuscatu asuprai. (trebuie sa adaugâmu aci, ca trupele franceze din Mesicu viu de multe ori in conflicte cu soldatii nordamericani R.) Iara dupa ce s'au asediatu nai'a pe nasipu soldatii americani o au predatu formalu. Generalulu mesicanu Mejia, cârui i s'au fâcutu raportu despre acést'a au si tramisu o comisiune sa cerceteze lucrulu.—

Diuarie insemnate afirma ca lui Napoleonu III conflictele aceste i suntu binevenite, si dîcu mai departe, ca elu nu aru dori nimic'a mai tare, decâtu unu pasu agresivulu din partea regimului nordamericanu. Pentruca Napoleonu in adenculu animei sele inca nu s'a lasatu de planulu seu, adeva de „glorios'a problema a racei romane in Americ'a.“

Din acestea dara nu amu puté deduce, ca Napoleonu va grabi cu chiamarea trupelor franceze din America, respective din Messicu.

In Spania inca nu s'a asediatu revolutiunea. Depesiele oficiose din Madridu nu mai incéta de a spune, ca siefulu revolutiunei Primu aru fi fugindu câtra Portugali'a, unde din depesiele cele mai noue se vede ca totu nu au mai ajunsu. Diuariele de Vienn'a spunu ca elu se afla inca in muntii dela Toledo si ca prin marsiurile lui ostenesce trupele regale, care si de altmintrea sunt demoralisate si cari, candu vinu in apropiarea revolutiunarilor in locu sa i atace trecu la ei si facu cauza comuna cu densii.

Din Italia spune diuaristic'a, ca Lamarmora ministrulu primariu va pasi inaintea camerei, carea sa redeschide in 23 l. c. cu unu programu pacinicu. In acestu programu va fi si resignarea de a fi capital'a italiana in Rom'a si multiamirea cu Florenti'a. La acestea adauge Presse ca programulu acest'a fara o lovi-re de statu nu se va puté pune in lucrare.

Din Serbia ne spunu diuariele de o incercare din partea unoru neodichniti, de a discreditá pre regimu inaintea poporului. Mijlócele erau brosiurile. Fabricatorii acestora erau dupa cum dice N. Fr. Bl. cei cari insetau dupa ólele cele pline de carne a le domnrei. Ómenii acesti'a nu baga de séma, ca poporulu au intielesu de multu, care este calcululu loru si asiá nu se rapesce de planurile loru cele ce aru fi spre darapanarea ordinei, ce abia prinde radacini.

Mai departe se vorbesce ca Serbia aru fi acordatu in Vienna 30,000 de puscii, si Muntele negru 7000 de cartusie (patrontasie) iara pentru Romani'a altu materialu de resboiu. De aci se face apoi deductiunea, ca in primaver'a venitoare aru fi de asteptatu o resculare generala a popóreloru slavo-románe in contra suzeranitatiei portiei. Acestea insa ni se pare ca suntu productele unoru fantasii vii si timide.

Din Romani'a este mai de insemnatu, ca de o septemána si mai bine póte, nu ne vine nici o foia, afara de trei esemplare din „Natur'a“ cari ne sosira deodata.

Hztg. u. c. S. B. din 19 Ianuariu c. n. publica emisulu reg. gubernu prin care se ordina alegerile in M. Principatu alu Transilvaniei, Contelui Secuiloru, preagratiusului nostru Domnu!

895 / 1866.

In numele Maiestatei Sele c. r. apostolice a Marelui Principe alu Transilvaniei, Contelui Secuiloru, preagratiusului nostru Domnu!

Inclitulul magistratu cetatienu si scaunulu in Sabiuu.

Maiestatea Sea c. r. apost., amesuratu preagratiusului rescriptu reg., din 25 Decembre 1865 Nr. 5580 carele spre orientare si publicare se aclude aici in mai multe esemplare tiparite, s'a induratu preagratiusu a ordoná, ca jurisdictiunile Marelui Principatu Transilvaniei dimpreuna cu districtulu Naseudului, prevediute legalmente cu dreptulu tramiterii de deputati, sa se invite a se

FOISIÓR'A.

Principiele agriculturii rationale.

(Capetu.)

Din cele aratate se póte vedea ca prin ori ce plante de cultura, semene-sa ele in ori si ce ordine si ori si dupace sistema— sa seracesce pamentulu, si ca numai o simpla tege naturala retine fructivitatea câmpurilor.

Aceast'a este legea desdaunarei :

Ca sa remána câmpurile fructivere trebuie sa le damu inapoi tóte acele elemente nutritóre pentru plante, ce li le luamu in secerisiuri.

In acéta lege zace fundamentulu agriculturii rationale si tóta intie-lepciunea ce o póte dá sciintiele naturii agriculturului practic. O lege, a carei violare se faceprinsciintia séu nesciintia, se resbunainfricosiatu. Câte natiuni si câte staturi n'a ajunsu la sapa de lemnu si nu s'a ruinatu prin calcarea acestei legi.

Marimea venituriloru dupa unu câmpu depinde dela sum'a conditiuniloru de fructivitate aflatóre in tr'ensulu si durarea venituriloru atârna dela sustinerea acelei sume. Agriculturulu cu minte trebuie sa aiba inaintea ochiloru nunumai ca sa i-a dupre holdele sele venituri mari, ci sa le si retina deapurarea fructivere. —

De sute de ani e cunoscutu, ca unu câmpu, ce si-a perdatu fructivitatea prin cultur'a unui siru de vegetale, capeta prin gunoiu facultatea de a reproduce din nou altu siru totu de acelesi vegetale. Ce e dara gunoiulu, si in ce sta productivitatea lui? Gunoiulu se trage din câmpurile agriculturului in susi, si constavita din paie, gunoiulu de prage, din escrementele ómeniloru si vitelor. Escrementele vinu din nutrementu. Omulu consuma in pânea, ce o mananca in fia-care dí, pârtile séu elementele constitutive ale grántieloru de bucate, din a câroru fáina si face pânea, in carne consuma elementele cárnii; carnea se nasce iarasu din plante si pârtile ei constitutive neorganice suntu identice cu acelea ale semintiei leguminoselor, adeca ale fasoliei, mazarei, lintei. Va sa dica omulu consuma in pâne si carne elementele séu conditiunile fructivitáti câmpuriloru tieranului, ce li le i-a acéta in forma de fructe si nutrementu de vite. Insa din cantitatea cea

presentá prin deputatii loru ce suntu de a se alege pe basea art. II de lege trannu din 1848 la diet'a unгурésca conchiamata pe 10 Decembre 1865 la Pest'a.

Dreptu aceea Inclitul magistratu este provocatu, tramitiendu-i-se intr'un'a mai multe esemplare din memoratulu articulu, precum si instructiunea pentru alegerea deputatiloru dietali emisa de acestu guvern reg. sub datulu de astadi in puterea plenipotentiariei cuprinse in § 10 alu numitului articulu, si in fine din respectivale blanchete tabelarice de conscriptiune mentiunute acolo, — a esecutá câtu mai in graba alegerea deputatiloru pe basea art. de lege respectivu numai in intielesulu instructiunei emise de aceea in puterea aceluia (articulu), a esoperá câtu mai in graba representarea jurisdictiunei la diet'a unгурésca deschisa si a implini corespondiatoriu si acuratu agendele normate in instructiune.

Din consiliulu gubernului reg. de tíera a Transilvaniei.
Clusiu 10 Ianuariu 1866.

Crenneville m. p.
Schreiber m. p.

Revista diuaristica.

Si diuariele „liberale“ unгурesci si vre-o câte-va cuvinte ce au cádiutu decurendu in diet'a din Pest'a desametiescu diuaristica de dincolo de Lait'a.

In privintia acéta scótemu din „Presse“ urmatórele :

Puscatur'a cea d'antáiu de alarma au resunatu dejá, carea amenintia debalarea (slabirea) intielegerei celei miscatóre (rührend) si amicabile cu Ungurii a organeloru partinitóre Unguriloru. Si ce n'aru puté sa créda cine-va— tocm'a Wiener Abendpost au fostu ceea ce au luat spadá a mâna, imputandu-le Unguriloru, ca c o n c e d e r e a legiloru din 1848 nu au potutu impedeá tendintiele de secessiunare (rumpere) ale Ungariei. „Hon“ radica manusi'a.

Inca nu s'au scrisu— dice Hon— pentrece au trebuitu sa urmeze dupa 1848—1849. Chiaru si in 1861 s'au auditu vaieraturi numai asupr'a suferintieloru mai dincóce; preste 1848 si 1849 ne amu datu tóta silinti'a a trage velulu uitárei. Asiá dara nu e consultu pentru Wiener Ztg. a aruneá asiá cu usiurintia o asemenea afirmatiune, pentrece natiunea e in privintia acéta fórté intaritatiósca si la desbaterea cea mai de aprópe a adresei s'aru puté vedé unu vorbitoriu nevoitu a ilustrá evenimentele dela 1848 si 1849 si a documentá, ce au silitu pre regimu cá sa schiopeteze dintr'unu sistemu in altulu. Astadi in fine e deslegarea cestiunei pe cararea ei cea adeverata, pentrece avemu de a face cu promisiunea, ca deslegarea cestiunei e lasata deadreptulu liberei intielegeri intre popóre.

Concederea constitutiunei din 1848 nu au impedeatu ide'a secessiunei, insa ide'a acéta nu au esitu din bucuri'a pentru sanctiunea acestoru legi, ci din fric'a, ca susu au tintitu nu numai la luarea inapoi a acestoru legi, ci si la nimicirea celor dela 1847. Hon da apoi unu prospectu despre intemplárele acelei perioade, pentru cá sa arate ca natiunea au fostu plina de lealitate si incredere si cum evenimentele o au impinsu treptatu pâna la desperatiune.

Presse din care amu scósu cele de pâna aci, in fati'a unoru

mare acestoru elemente, ce le consuma omulu in nutrementu in decursulu vietii, remáne numai o fórté mica fractiune in corpulu seu. Greutatea corpului la unu omu in versta séu nu mai cresce de locu din di in di séu prea putinu, de unde urméza ca partea cea mai mare a nutrementului iara ese din corpulu seu. De aici de sine se póte vedea, ca escrementele omnescu cuprindu in sine tóte elementele de nutrementu ale cerealiloru. Analis'a chimica ne arata ca escrementele unui rimatoriu ingrasiatu cu cartofi cuprindu elementele cartofiloru, ale unui calu s'au vite cornute, acele ale ovasului, fánului, trifoiului, din care sa nutrescu. Gunoiulu e unu conglomeratu, ce cuprinde tóte aceste escremente. Prin gunoiu damu agriloru inapoi elementele s'au conditiunile de fructivitate, ce li le-amu luat in secerisiuri. Prin urmare efectulu si insemnatarea lui in agricultura e chiaru cá sórele.

A ingrijii pentru desdaunarea agriloru s'au pentru inapoierea elementelor, ce li le-amu luat in secerisiuri, e a ingrijii pentru pânea de tóte dilele.

Cu fia-care fructu, cu fia-care plánta seu parte de plánta, ce sa i-a dupre câmpu, perde acest'a o parte a conditiuniloru fructivitáti sele, perde facultatea de a reproduce acelu fructu, aceea plánta, aceea parte de plánta. O mia de grántie au lipsa de acidu fosforicu de o mia de ori mai multu cá unu grántiu, si la o mia de parte le trebuescu siliciu de o mia de ori mai multu cá la unu paiu, deca lipsesce in pamentu a mi'a parte de acidu fosforicu seu siliciu, alu mília grántiu, alu mília paiu nu se face.

Tieranulu vindé la tírgu in cetate in totu anulu parte mai-mare seu mai mica din fructele sele si cu ele dimpreuna o parte totu asiá de mare din conditiunile fructivitáti câmpuriloru sele. Acestea numai vinu pe agrii sei, ele remánu la oclate si din cetate se scurgu in riuri si din riuri in mare. Elu aru trebue sa ingrijésca cá acele elemente, ce le-a vendutu in fructe sa li le procure din alta parte in forma de gunoiu, pentru ca altu-feliu holdele sale si voru perde fructivitatea din ce in ce, si mai in urma voru incéta cu totulu de ai mai dá secerisiuri multiamitóre. In modulu acest'a sa saracescu popórele si tierile. In acele tieri unde se póta o cultura intensiva si sa esportédia in totu anulu cantitati enorme de bucate fara a se ingrijii pentru importarea conditiuniloru de fructivitate ce se vendu in cereale, e cu neputintia sa remána câmpurile fructivere. Perioada saracii vine de-si póte dupa sute de ani— insa totu vine. Câte câmpuri nu zacu astadi pustii si parásite, in care odinóra se fácea gráu dupa gráu deci si

periculi, de cari se vede a se teme, cu deosebire in sa de federalismu, — pare a fi aplecata câtra dualismu. Ea in articolulu seu de fondu din 14 Ianuaru e. n. vrea sa capaciteze lumea ca centralismulu nu trebuie intiesu ad litteram, cu alte cuvinte, deca nu se pôte sa fia unu punctu centralu singuru potu sa fia si d’oué in sa nu mai multe.

De si cu totulu sub alta rubrica, totusi se vede „Presse“ condusa de idea ei primitiva le readuce Magiariloru aminte ce sfaturi le dá Veszelenyi pâna la 1844, care le spunea ca ei numai alipindu-se de nemti potu sa aiba venitoriu. —

Magyar Világ provóca pe transilvani sa aléga deputati de acci’a cari suntu amicii unei complanári usiore, nu de cei si complanári pentru ori si ce preliu, ci de acci ce voru o complanare, carea da Ungariei ce e alu Ungariei si imperiului ce e alu imperiului. — Totu acea fóia e de credintia ca Imperatulu au recunoscutu Uniunea nunumai in principiu ci si factice, ordinandu conchiamarea deputatiloru transilvani la diet’a unghuresca.

In fine dice ca acum numai deciderea definitiva se mai astépta, carea aterna dela dieta.

Dela diet’a Ungariei.

Spre intregirea si indreptarea celoru publicate de noi in nr lu trecutulu dupa „P. N.“ dámu locu urmatóreloru, totu in cestiunea de atunci, acum in sa dupa „Debate“.

Verificatiunea cestiunata erá a alegerei lui Papu Simeonu din Maramuresiu. Lânga petitiunea de nolificare erau mai multe acte care constatéza, ca alegerea lui Sim. Papu s’a fácutu pre lânga amenintiári partidei lui Mihali si prin corumperi cu beaturi spirituóse etc. Constatárele aceste suntu fácute la ordinaciunea comitelui supremu, protocolarmente prin judecatori’a cercuala. O parte din aceste protocéle se si cetisse (in dieta) candu deputatulu Patay se radica si face propunerea ca, deórece din aceste acluse se vede, ca comitele supremu din Maramuresiu s’a mestecat in alegeri si prin urmare au trecutulu marginea competintiei sele, acelea sa se dechiare de nelegale si cetirea loru sa se curme.

Propunerea au produsu o desbatere sgomotosa, carea dupa afirmárele corespundentelui „Debate“ au duratu pana catra 2 ore dupa amedi.

Stang’a Casei, dice corespundintele, radimata pre legile din 1848 protestá energicu contr’a influintiári alegiloru din partea comitelui supremu. „Si de si nuse tine casulu acesta de obiectulu ce erá in desbatere, la ce au si reflectatu unu siru de deputati, stâng’a totusi s’a apucatu de elu cu unu feliu de predilectiune: cu deosebire deputatii Bözörményi si Madarasz, cari depingeau lucrulu cu colorile cele mai batátore la ochi; pecându Clauzal, Zsedényi, Örményi, Andrassy s. a. se sileau a aduce desbaterea iarasi in cursulu ei celu d’antâiu. Incercarea loru in sa fú zadarnica, strigárele si sgomotulu se petreceau pe intrecute si presiedintele suná numai in zadaru cu clopotielulu. Propunerile se urmau un’a pre alt’a, unu casu insufiatoriu de desperatiune domnea in casa asiá incátu numai putea sci omulu care va fi resultatulu desbaterei.

In fine Klauzálu i-a o initiativa energica; face propunerea deadreptulu, de óre-ce opusetiunea vrea o manifestatiune, presie-

dintele sa dechiare in numele inaltei case, ca nici unu oficialu sa nu influentieze in nice unu modu alegerile, afara deca cum-va se intempla casuri de crime. Dechiararea acést’a sa se tréca la protocélu. Propunerea lui Klauzal au liniscitu in câtu-va spiritele; dara s’au neliniscitu iara candu au dechiaratu Bartal, ca locutiinti’a ocupa locul ministeriului de interne si cá atare au evitatu conformu legei ori-ce influentia asupr’a alegiloru. Acést’a au datu ansa la observárele lui Ghiczy, ca legea amintita nu se pôte aplicá la locutiinti’a si asiá de nou vine cestiunea acést’a in prosceniu, si causéza adausulu la propunerea lui Klauzal, ca ori ce feliu de oficiu sa nu aiba nici unu feliu de influentia asupr’a alegiloru. Dupa acést’a se pasiesce la votarea acestei propuneri.

Si pre privitorulu nepreocupatu in sa au trebuitu sa-lu indigneze desbaterea, a cáruu obiectu au fostu ca trasu de peru. Cine vrea sa fia dreptu si cunósce decursulu alegiloru, acéla trebuie sa marturisésca ca regimulu câtu au fostu cu putintia s’au tinutu departe de elu si au incungiatu ori ce influentia. Dupa parerea nóstra cas’a aru trebui inainte de tóte sa recunósca acésta impregiurare si sa nu uite, ca deca este diet’a astadi, acést’a este de a se adscrie aceluor barbatu, cari stau adi in fruntea a-faceriloru.“

Varietáti.

(Spargere de bolta.) In nóptea spre 6 Ianuaru s’au spartu bolt’a schimbatoriului de bani, Capdebo, carea se afla in piati’a cea mare a Sabiului. Fiindca averea cea mai insemnata erá incuiata in cass’a wertheimeriana, carea dupa urmele ce s’au aflatu, nu s’a pututu deschide nici stricá nici decum, asiá furulu seu furii s’au indestulatu cu 200 f. in sieseri. Furii in sa nu s’au aflatu.

Românii Timisoreni voru arangia in carnevalulu acést’a unu concertu urmatu de balu, unde voru colucrá mai multi p. t. domni si dómne in productiuni singuratece; — iara famosulu coru alu plugariloru din Chiseteu, va esecutá prin conducearea bravului loru parochu T. Siepetianu, mai multe piese nationale in quartetu de note. — Sperámu ca bravii nostrii plugari voru secerá placere generale atátu prin esteriorulu loru placutu, câtu si prin versat’a-le cântare. — Ni tinemu dara de strinsa detorinlia a atrage atentiunea onoratului nostru publicu, asupr’a acestei intreprinderi filantropice, si alu rogá pentru benign’a-i participare.

Din venitululu curatu se voru ajutorá si juristii si studintii. — Diu’a detiermurita se va publicá mai târdia. Comitétulu arangiatoriu.

Societatea Anonima, puntru intreprinderea monopolulu tutunului. In siedinti’a adunárii actionariloru, la societatea pentru monopolulu tutunului, ce s’a tinutu in casele dlui N. Baleanu, la 23 ale lunei Decembre anulu incetatu, capitalulu de 10,000,000 fiindu subscrisu, societatea s’a constituitu si si-a formatu atátu statutele societáti câtu si comitetulu definitivu alu ei.

Acestu comitetu s’a formatu precum urméza: DD. Nicolae Báleanu presiedinte, Maiorulu Mis’a Anastasieviciu, casieriu G. Ad. Germani, vice-presied. B. Boerescu, vice presied. N. Manolescu, G. Coemzopulo, G. An. Germani, C. Blaremburg, I. N. Alessan-

sute de ani! Numai acolo s’a sustinutu fructivitatea câmpuriloru sute de ani neslabita, unde celâtienni ’si lucra agrii cu mânilu loru si ale servitoriloru loru si populatiunea se afla deca asia incátu nu sa pôte esportá nimic’a din fructele si carnea produsa pe câmpurile loru, ci ajungu numai spre indestularea locuitoriloru. Sum’a conditiuniloru de fructivitate remane neschimbata pentru in fia-care anu se intorcu fára perdere tóte elementele productelor consumate totu pe aceleasi pamenturi din care s’au luat.

Candu aru ingrijii agricultorulu cá elementele fructelor, ce le a vendutu la târgu sa le cumpere cu o parte mica a baniloru ce i-a luat in forma de gunoiu, cheltueal’a lui aru fi mica si usioru de purtatu, secerisurile in sa ear cresce din anu in anu progresivu, pentruca nu numai ca s’aru pastrá sum’a conditiuniloru de fructivitate a holdelor sele, dara aru si cresce treptatu, capitalulu i s’aru mari si iaru aduce interese indiecite. —

De acf sa aduna in staturile civilisate agricultore din tóte pártile cu sume mari de bani elementele necesarii pentru prosperarea plântelor de cultura. Britani’a-mare cutriera tóte tierile dupa fosfate, a adunatu osamintele soldatiloru casuti din câmpurile dela Waterloo, Lipsi’a, Crimea, din catacombele Siciliei, unde se aflau gramádité dela sute de generatiuni *). Náile fran-tiudiesci si englezesci crucisiedia tóte mârile in trei párti ale Lumei dupa guano. In totu anulu sa aduce in Europ’a aprópe la 5 milióne de máji, din care remâne partea cea mai mare pe câmpurile Engliteréi. Ce este acelu guano si in ce sta activitatea lui? Guano constá din residulu escrementelor pasariloru pescivore, si dupa compositiunea lui chemica e identicu cu escrementele omenesci, efectulu seu dara e invederatu. O holda gunoita cu guano dá unu secerisiu 3—4 ori mai mare cá un’a negunoita. Miliónele de máji de guano ce s’au adusu dela 1844 incóce in Europ’a suntu numai o picatura in mare pelânga acelu guano ce s’a luat dupa câmpurile europene si s’a scursu din celâtile cele mari prin cloce in mare. Deca acelu guano s’aru fi intorsu din cetâti iar pe agri, Europ’a n’aru fi silita sa trimitia nái spre alu aduce din Chili, Peru, Afric’a si sa platésca pentru 45 milióne puncti 3 mil. fl. Cele mai multe câmpuri europene n’aru fi devenitu in stadiulu saráciiei.

Numai in imperiulu celu mare — in Chin’a nu sa scia nimic’a de sa aci’a agriloru. De 3000 de ani fructivitatea câmpuriloru chinesiseci in locu

de a scadea cresce meru; pe o mila patrata locuescu acolo cu multu mai multi ómeni cá in Engliter’a seu in Oland’a. Tieranulu chinesisecu si japanesu nu e silitu cá alu nostru sa schimbe rendulu culturei si sa lase hold’a sa se odíchnésca, elu sémena neintreruptu acea ce vrea si i sa pare mai folositoriu, holdele lui dau secerisurii cu spice ce cuprindu peste 120 de grautie (Eckeborg, Bericht an die Academie der Wissenschaften in Stockholm.) Agricultur’a chinasca e basata pe legea desdaunárii perfecte a câmpuriloru.

E cu neputintia a dá o idea despre ingrijirea si silinti’a ce si o da agricultorulu chinesisu spre a aduna osementele omenesci, tieranulu ce duce dimineti’a bucate in cetate, aduce sér’a d’oué trei butóie pline cu acestu gunoiu. In setáile cele mari sa prefacu escrementele omenesci in poudrette si sa transportéza pâna in cele mai depártate unghiuri ale tieréi. Fia ce substantia de plânté seu animale sa intrebuintéza cá gunoiu — chiaru si bárbile si párule sa aduna delamiliónele de ómeni, ce se radu si tundu si sa punu pe holde.

Starea si viitorulu unei natii, ce nu pazesce seu nu cunósce legea si principiile, pe cari e basata agricultur’a rationala — e usioru de judecatu. Ce invatia Chemi’a daspre aeru, apa, despre procesulu nutritiei vegetaleloru, despre gunoiu si pártile lui constitutive, despre calitatea chemica si fisicala a agriloru, e usioru de priceputu asiá incátu unu invatiatoriu e ruditu e in stare a face pe copii tieraniloru cunoscuti cu ele. In Bavari’a se aduna prin ordinulu regelui din candu in candu invatiatorii seminariloru si scóleloru populare in lunile de ferii si se instrúieza in aceste obiecte. Oare la noi nu s’aru puté afla unu modu prin care sa si cástige si invatiatorii nostri aceste sciintie? Deca s’aru láfi aceste sciintie elementare in poporulu nostru, care si de altmintrelea are o predilectiune mare cátra agricultura, prin profesori, invatiatori si preoti, atunci s’aru face totu ce se pôte face pentru imbunatatirea stárei nóstre materiale si spirituale. Candu aru invatia copii in scóla sa cunósca macaru numai dupa nume conditiunile fructivitatii agriloru, candu le-aru spune invatiatorulu, ca ingrijirea pentru ele, e ingrijirea pentru pânea de tóte dílele, si ca risipirea loru e o pecatiure in contra sea in contrasaracului si in contra societáti — atunci ei cá barbati aru ingrijii si si aru construi grámedí de gunoiu, cum n’aru fi in stare sa-i silésca nici o politica de pe lume, nu si aru aruncá numai asiá gunoiulu intr’o gaura, curtea loru n’aru fi candu plóua o mocirla si unu locu negru, de care nu indrasnesc; sa te apropii, pártile cele mai bune ale gunoiului nu s’aru scurge prin páraele de plóie pe uliti de ti se face grétia si mólestédia aerulu. Georgiu Ghimbasiu n.

*) Ósele se macina in fabrici fácute anume pentru acést’a sa prefacu intr’o forma usióra de asimilatu si sa punu pe holde, din óse primescu grántiile acidulu fosforicu, ce e neaparatu de lipsa pentru formalieunea loru.

drescu, Stefanu Boscu, D. H. Vasiliu, Aronu Asier, Stefanu Ioanidi, Adolf Veinberg. Se anunta inca ca in virtutea Art. 6 din statute, comitetul emite inca 5,000,000 seu actiuni 5,000 spre a se subscrie. Acesta subscriere va tine pâna la 14 Februaru viitoru; si subscriitorii de aceste actiuni none, voru trebui d'o-data cu subscrierea sa-si verse 25 la suta din valoarea actiunilor subscribe, acesta suma se va pute versa seu in numeraru seu in Bonuri de tesauru. Totu-deodata conformu art. 12 din Statute, se face cunoscutu ca actionarii cari au platit deja cele 5% din actiunile subscribe de d-loru, sa vina pâna la 25 Ianuariu viitoru sa verse in Numerariu la Casieri'a sociale celelalte 20 la %; caci la din contra voru perde cele 5 la suta.

Dnii corespundinti din judetie voru tramite la Casieri'a societatii intregii 25 % din valoarea actiunilor subscribe impreuna cu numele actionarilor, si in schimb, d-loru voru primi titluri provisorie de actiuni, conformu art. 13 din statutu.

Casierulu generale, la care are sa se faca tote aceste versari, dupa otarirea actionarilor este acum d. Majoru Misi'a Anastasievici, strad'a Dómnei, alaturi cu casele numite Vilar'a.

Subscriberile si versarile se potu face seu prin d-nii corespundinti din judetie seu deadreptulu prin posta catre d. casieru seu d. presedinte. Presedinte Nicolae Baleanu.

„Trompet'a Carpatiloru“, carea publica acestu anuntiu aci reprodustu dedica acestei intreprinderi nationale unu articulu forte frumos; carele incheie cu urmatoarele: „Nu ne indoimu dara ca fia-care romanu simtindu atatu avantajele generali catu si cele individuali cari ese din asemeni asociatiuni, va contribui la reesirea si prosperitatea acestei societati, care este menita a deveni punctulu de plecare a mai multoru altoru asemeni societati.

Ast-feliu numai avutia publica va pute cresce, ast-feliu numai, unindu-ne avutiile individuali, vomu pute forma o putere colectiva destulu de forte spre a tine peptu capitaluriloru straine si mai alesu splotatoriloru straini; ast-feliu, in fine, vomu pute radica si noi comericiulu nostru la inaltimea unde trebue s'ajunga.

— **Atentiune galanta a fulgerului.** Unu invetiatu Francesu, D. Boudin, face cercetari asupr'a fulgerului de mai multi ani.

Inca din anii trecuti elu notase atentiunea galanta a fulgerului care isbesce secsulu puternicu si brutalu, si crutia intr'o proportiune insemnata persoanele din secsulu slabu si delicatu.

Acelasi factu resulta si din cercetarile facute in anulu 1864. In Franci'a numerile persóneloru care au muritu isbite de fulgeru au fostu 87 dintre care 61 de secsulu masculinu si 26 de secsulu femininu nu se sue de catu la 22 de casuri pentru 100.

D. Boudin adanga ca in tote casurile ce a observatu si in care fulgerulu a caditu asupr'a unei grupe de individe din amendoue sexele, barbati an fostu isbiti si morti in mai mare numeru, femele fiindu in mare parte crutate,

Care va fi caus'a acestui fenomenu?

Sciintia inregistra factulu dar explicatiunea lui nu o pote da inca.

— Mai multe tieri au adoptatu mesurile si greutatile franceze, basate pe substemulu metricu. Romani'a le adopta si ea. D. Beloescu face in acestu minutu in Brail'a lecture publice pentru esplica acestu sistemu. Trei tieri numai ale Europei Elveti'a: Belgi'a si Itali'a au primitu sistemulu monetaru francesu. N'avemu trebuintia a dice catu de multu acesta uniformitate este comoda comericiului, sciintiei, caletoriloru. Sa scie ca unitatea monetara a sistemului metricu este o bucata de argintu cu greutatea de 5 grame si care se numesce Franc. Amu putea si noi Romani luá acesta unitate monetara avendu aceasi greutate si pe care amu pute numi, dupa cum propune D. Heliade Romanatu. D. Heliade esplica numirea judetiului Romanati prin paesinti'a numeróseloru monede ce se gasesce in acestu judetiu, monede numite romanati.

Franculu, moneda, pretiuesce cate o bucata de argintu cantarindu 5 grame, plus o fractiune forte mica, reprezentandu cheltueele ce le cere monetisarea. Tote celelalte pietie de argintu suntu fractiuni s'au multiple a acestei unitati.

Acesta unitate serva asemenea dreptu basa moneteloru de auru.

Mai multe dificultati, (ale caror'a esplicare n'aru interesá intru nimic pe cetitorii nostri,) ivite in privinti'a moneteloru intre cele trei Statu ce au adoptatu sistemulu metricu au provocatu o conferintia monetara in Paris.

Franci'a este reprezentata in acesta conferintia de D. Esquiron de Parieu, vice-presidentu alu consiliului de Statu, membru alu Institutului si de D. Pelouze, membru alu Institutului.

Elveti'a e reprezentata de D. Kern, ministrulu seu la Paris.

Belgi'a de D. Fortemps senatoru si Itali'a de D. de Pratolongo.

„Natur'a“

4—3 Postu de Professoru devenitu vacantu.

Amesuratu in emisu alu Guvernului regiu transilvanu ddo 22 Decembre 1865 Nr. $\frac{33,001}{1.512}$ se escrie prin acest'a concursu pentru catedr'a de matematica si fisica devenita vacanta, dela Gim-

Redactoru respundiatoru Nicolau Cristea.

nasiulu c. r. de statu din Sabiu (limb'a instructiunei cea nemtiésca) cu carea e impreunatu unu salariu anualu de 945 f. v. a. prelanga dreptulu de avansamentu la unu gradu mai inaltu de salariu si prelanga pretensiunea de unu adausu diecenalu de 105 f. v. a. dupa fiacare diece ani de servitiu seversiti spre deplina multiamire.

Competitorii au de a-si indruma petitiunea loru indreptata catre in. Guvernu regiu instruita cu atestatu de botezu, testimoniile de studii si cu testimoniulu prescriu despre castigat'a facultate de propunere, cu atestatu despre aplicatiunea sea de pâna aci si despre cunoscinti'a limbiloru tieiei (unguresca si romanesca) — in restempu de 6 septemâni, prin Antisti'a loru la Directiunea Gimnasiunului c. r. de Statu din Sabiu.

Sabiu 10 Ianuariu 1866.

Nr. 1—3 Escriere de Concursu

Pentru unu postu de economu seu deregatoriu la Domniulu Archi-episcopescu din Blasiu. —

Emolumintele impreunate la acestu postu suntu: a) bani gat'a 200 fl. v. a. b) Grâu 100 metrete. c) Secara 50 metr. d) Cucuruza 100 metr. e) Ovesu 50 metr. f) Sare 100 ponti g) Vinu 50 ferii netrasu seu trasu de pe drojdii 40 ferii. h) 2 rimatori slabi si pentru ingrasierea loru 20 metrete Cucuruza. i) Lemne de focu 6 orgii. k) Jurestentione pentru 2 Cai si 2 Vaci pre langa cuartirulu liberu in Cergâulu-mare unde se afla curia dominale. —

Doritorii de a ocupa acestu postu au de a-si tramite concursurile sele pâna in 15/3 Februaru 1866 in curtea metropolitana din Blasiu.

Eara langa concursu au sa mai alature concurentii a) atestatu seu carte de botezu si b) atestatu despre portarea morale si politica si c) atestatu ca au mai servitu cá economi seu dregatori, seu ca se pricepu in ducerea economiei. —

Blasiu 1-a Ianuariu 1866 st. n.

Provisoratulu metropolitanu.

Nr. 5—2 EDICTU.

Iosifu Michu din Comun'a Rosi'a sasésca in scaunulu Sabiului in Transilvani'a, carele de trei ani, au parasitu pre soci'a sa Ann'a Hoagie, totu din Rosi'a sasésca, si a pribegitu in lume, se indatoréza prin acest'a, ca in terminu de unu anu, cu atát'a mai vertosu sa se infatisieze inaintea subscrisului foru matrimoniale, cu catu la din contra, procesulu matrimoniale asupr'a-i pornitu, se va otarf si fara de elu, in intielesulu prescrieloru SS. Canone bisericesci. Sabiu 6 Ianuariu 1866.

Forulu matrimoniale gr. res. alu Tractului protopopescu alu Sabiului II.

Ioann Pannovicu, Protopopu.

Nr. 3—2. Escriere de Concursu.

La statiunea invetiatorésca din Sidiór'a, facendu-se postulu invetiatorescu vacantu se escrie Concursu, pe langa salariulu si emolumintele urmatoare: 105 fl. v. a. salariu anualu, unu centenariu lardu (clisa,) unu centenariu sare, 15 metiu grâu, 24 metiu cucuruza, 12 orgie lemne, 2 jugere de pamentu, si cortelu liberu cu gradina de $\frac{1}{2}$ jugere.

Competentii voru ave recusele sele bine instruate cu testimoni despre absolvirea preparandiei romane din Aradu, cu Atestatu ca e de relegea greco-orientale, despre purtarea morala si politica precum si servitiulu de pan'acum; adresate Venerabilulu Consistoriu diecesanu din Caransebesiu, si indreptate pâna la ultim'a lui Faurariu an. 1866 la subscrisulu, caci la cele mai tardiu tramise nu se va reflecta.

Lugosiu in 23 Decemvre 1865.

Ioann Marcu Prot. si Inspeat. Distr.

Nr. 2—1. Escriere de Concursu.

Devenindu vacanta statiunea invetiatorésca din suburbiulu Lugosiului, cu care este impreunate urmatoarele emolumente anuale 262 fl. 50 xr. v. a. 20 metii ge grâu, 6 orgii de lemne, din cari se prevede si scol'a cu incalditulu, 84 fl. v. a. bani pentru cortelu.

Competentii suntu avisati recusele loru bine instruate, cu documinte despre absolvirea preparandiei romane din Aradu, purtare morala si politica, Atestatu ca suntu nascuti Romani de ritulu greco-orientalu, precum si servitiulu de pan'acum, adresate Venerabilulu Consistoriu diecesanu din Caransebesiu; a le tramite pâna la ultima lui Faurariu an. 1866 la subscrisulu, caci la cele mai tardiu tramise nu se va reflecta.

Lugosiu in 1/13 Decemvre 1865.

Ioann Marcu Proto. si Inspect. Distr.

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.